

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШІНСЬКОГО»,
АНЬХОЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЕКОНОМІКИ
(ANHUI UNIVERSITY OF FINANCE AND ECONOMICS) (KHP);
КАЛІФОРНІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ В ЛОС-АНЖЕЛЕСІ
(UNIVERSITY OF CALIFORNIA, LOS ANGELES) (USA);
АРІЄЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ARIEL UNIVERSITY CENTER OF SAMARIA) (ISRAEL)**

**кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних
практик**

МАТЕРІАЛИ

**VIII Міжнародної наукової конференції
«МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО
ПІЗНАННЯ»**

(Одеса, 21-22 травня 2026 року)

Одеса -2026

УДК: 1:403:316.6 (08)

DOI: <https://doi.org/10.24195/PhilosophicalKnowledge2026>

Методологія та технологія сучасного філософського пізнання. Матеріали VIII Міжнародної конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 21-22 травня 2026 р.) 207 с.

Рецензенти:

Стовпець Олександр Васильович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Одеського національного морського університету.

Каменська Тетяна Григорівна, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова.

Збірник матеріалів VIII Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» вміщує матеріали, які досліджують методологію сучасного пізнання; Голодомор – геноцид - Холокост: проблема пізнання моральних складових розвитку XXI століття; трансформаційні процеси в сучасному суспільстві; сучасні підходи до вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій; філософсько-освітні парадигми сучасного суспільства; філософію штучного інтелекту. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 15 від 25 червня 2026 р.)

Для політичної філософії та практичної геополітики це означатиме потребу у відмові від застарілих вестфальських догм. Лідерами у цій новій системі координат стануть ті суб'єкти, які виявляться найбільш гнучкими, адаптивними та спроможними діяти у хаотичному, мережевому та ідеологічно фрагментованому середовищі XXI століття.

Список використаної літератури:

1. Berdyaev, N. (2006). *The meaning of history* (G. Reavey, Trans.). Transaction Publishers. (Original work published 1923).
2. Eco, U. (1986). Dreaming of the Middle Ages. In W. Weaver (Trans.), *Travels in hyperreality* (pp. 61–72). Harcourt Brace.
3. Bull, H. (2002). *The anarchical society: A study of order in world politics* (3rd ed.). Palgrave.

Возний Ігор Петрович – доктор історичних наук, професор кафедри філософії та культурології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Сучасний глобалізований та технократичний світ, що орієнтований на STEM-освіту робить акцент на важливості вивчення технологій, які й визначають майбутнє нашої планети. І було б безглуздо заперечувати їх необхідність. Однак у суспільстві склалося хибне уявлення про справжній стан речей. Політичні діячі намагаються сформувати у молоді зневагу до гуманітарних наук як до неважливих. На сучасному ринку освіти перевага віддається природничим наукам. Країни, які відіграють провідну роль у світовій економіці, прагнуть розвивати хімію, фізику, геологію. Основна увага там спрямована на наукові напрямки, які можуть забезпечити істотний технологічний прорив. У західних країнах перевага надається технічним наукам, тут високо ціняться технічні університети і водночас різко скорочуються обсяги викладання гуманітарних наук, а гуманітарні дисципліни переводяться в ранг вибіркових. Подібна тенденція притаманна як європейським країнам, так і Україні [4, 64]. Однак, як зазначав британський філософ Джуліан Барджині «економічний розвиток і технології – це лише інструменти діяльності. Метою нашого майбутнього є становлення цивілізованого суспільства. А воно неможливе без гуманітарних наук» [6]. Якщо така тенденція не зміниться, – пише М. Нуссбаум, – то скоро всі країни світу почнуть виробляти покоління корисних машин, а не повноцінних громадян, здатних самостійно мислити, критикувати традиційний устрій і розуміти інших людей» [7, 15-16].

Тотальний прагматизм і технократизм нашого життя спричиняє глибоку кризу гуманітарної освіти й призводить до знищення тих людських якостей, які

формують культуру [4, 54]. За умов, коли переважає економічна та прагматична доцільність в освіті, вплив гуманітарних наук на суспільство і суспільну свідомість помітно зменшується.

Тому відразу постає питання, а чи знадобляться в надтехнологічному світі філософія, музика, література, образотворче мистецтво та інші гуманітарні науки? Чи варто їх взагалі вивчати? У цьому відношенні професор Лондонського університету Сара Черчвелл говорить, що ми не зможемо вирішити глобальні проблеми людства без використання знань як точних, так і гуманітарних наук [6].

Гуманітарні науки необхідні, щоб дати відповіді на питання про те, як людина повинна ставитися до себе і навколишнього світу, яким має бути це ставлення, щоб уникнути загибелі, виродження людства. Гуманітарними науками значною мірою твориться соціокультурний простір, де людина постає найвищою цінністю, а сама культура – втіленням усіх важливих смислів людського буття. Призначення гуманітарних наук у тому, що вони повинні готувати молодих людей до життя в розмаїтому і взаємозалежному світі, де існує етнічна, національна, релігійна різноманітність, де співіснують і взаємодіють фізично здорові люди і люди з фізичними особливостями та недоліками, де люди роблять вибір, який радикально змінює їх життя. Гуманітарні науки і гуманітарна освіта покликані формувати у молоді здатність до критичного мислення, самостійності у судженнях і вільного міркування, що є необхідним для культурного та політичного розвитку і співжиття. На думку М. Нуссбаум, ні одна демократія не зможе зберігати стабільність без опори на освічених громадян [7, 25].

Незважаючи на удавану перевагу фізиків, хіміків і програмістів, професії гуманітарного профілю не втрачають популярності. Як приклад можна згадати юристів, психологів, лінгвістів, режисерів, іміджмейкерів, дипломатів і політиків. У прогресивних освітніх системах немає настільки чіткого розділення на технічні й гуманітарні науки, як є в Україні. Технарні постійно тренують мислення на літературі, дизайнери ніяк не зможуть обійти увагою історію мистецтв, а гуманітарії нерідко засновують успішні технологічні компанії. Як, наприклад, філософ за освітою Стюарт Баттерфілд – засновник Slack і співзасновник Flickr [2]. Про те, що гуманітарні науки на рівні з точними і природничими здатні привести суспільство до збагачення, свідчить історія і роки досвіду. Багато людей студіюючи гуманітарні науки стали достатньо успішними. Так, Барак Обама вчив політологію та англійську літературу, Гілларі Клінтон – політологію, Еммануель Макрон – філософію, Тереза Мей – географію. А більшість британських політиків вивчали PPE (Philosophy, Politics and Economics). Таким чином видно, що отримавши якісну університетську освіту, глибоко вивчивши праці великих письменників, філософів й істориків, гуманітарій знайде себе в будь-який з ніш.

Важливо також усвідомлювати, що гуманітарні науки – історія, мистецтвознавство, філологія, етика, естетика і особливо філософія – формують необхідний для збереження власне людських якостей простір human security, де людина була й є найвищою цінністю, а культура постає єдністю різних смислів

людського буття (соціальних, духовних, логічних, моральних, естетичних тощо) в певному історичному та національному контекстах [4, 55].

Стан української гуманітарної освіти сьогодні значною мірою залежить від загальних тенденцій, притаманних технократичному і глобальному світові. Досить негативно на стан гуманітарної освіти й культури в цілому впливає споживацьке суспільство з цінностями «хвилинної культури», «квапливої культури» [1, 173], де часто не залишається місця універсальному і людському. В Україні протиставлення «фізиків» та «ліриків» збереглося як наслідок утилітарного підходу до освіти, який панував ще у Радянському Союзі. Холодна війна потребувала «технарів» більше за філологів, істориків або педагогів. Тому в колишньому СРСР суспільним наукам приділялась значна увага, саме як чинникам ідеологічної репродукції радянського громадянина. Ідеологічна машина працювала за для створення та підтримки подальшого існування людей-виконавців, гвинтиків системи. Отож зрозуміло, що за таких умов про формування та розвиток творчої особистості не було й мови [5, 38]. Це – лише один із чинників, які з роками призвели до знецінення «гуманітарних» професій і гуманітарних знань.

Загальною тенденцією розвитку сучасної української освіти є скорочення загального обсягу гуманітарних наук, що викладаються в школах, коледжах, університетах. Політика держави у сфері освіти протягом останніх років була спрямована на зниження рівня викладання соціально-гуманітарних дисциплін у вузах. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України (№ 642 від 09.07.2009 р.) «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента» кількість обов'язкових гуманітарних дисциплін зменшилося до п'яти [3, 185]. Сучасна соціально-гуманітарна освіта включає в себе багато дисциплін, перелік яких рахується не одним десятком. В той же час деякі дисципліни є основною усієї подальшої освіти, тому їх вивчення є обов'язковим. На перших етапах гуманітарної освіти до них слід віднести українську й іноземні мови, літературу, історію. Потім до них додаються філософія, соціологія, політологія, правознавство та ін. Гуманітарна освіта, перш за все, реалізує завдання соціалізації людини. Мова йде не про збільшення кількості гуманітарних дисциплін, що викладаються, за рахунок фундаментальних, а про необхідність внесення змін до їх програм, змісту з урахуванням проблем ХХІ ст., підвищення якості викладання, вдосконалення методик [3, 186]. На цьому фоні стає незрозумілим висловлювання деяких можновладців з Міністерства освіти про переведення у блок вибіркових дисциплін філософію, відмову від викладання курсу «Історія України», мотивуючи це тим, що вона вивчається у середній школі (знання своєї історії, генетичного коріння вкрай важливе особливо в час відкритої війни між Україною та московітами. Людину, що відчуває свій генетичний зв'язок із предками, їх культурою неможливо перетворити у «яничара»), відмова від читання у ЗВО курсу «Культурологія», «Релігієзнавство», що є надзвичайно актуальним в Україні в зв'язку з міжконфесійним протистоянням тощо.

Давно назріла потреба відходити від принципів так званої «вузької» освіти. Гуманітарна підготовка повинна розширити освіту «вузького» фахівця, доповнити його такими знаннями, які не є для нього профілюючими. Так,

наприклад, освіта інженера повинна забезпечити йому максимальну включеність в суспільні зв'язки, зробити його конкурентоспроможним на ринку праці, сформуванати особистість і громадянську позицію [3, 187].

Перед гуманітарними науками сучасності стоять неабиякі виклики. Так, сучасна історія повинна вчити простежувати зв'язки між подіями, їхніми причинами та наслідками і на основі цього – робити прогнози й припущення, а не бути набором імен і дат. Поверхнєве відношення до історичної науки веде до неправильного трактування понять і спотворення фактів, що надзвичайно важливо в наш непростий час. Недаремно відомий український поет М. Рильський писав: «Хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього».

Так само філософія має вчити аргументувати власну позицію, вірно використовувати логіку, вибудовувати послідовність суджень, користуватись критичним мисленням, що важливо для технарів. Філософія концентрує в собі потужний потенціал інтелектуального розвитку, виступає частиною загальнолюдської культури. Потреба у людях з критичним мисленням є особливо актуальною саме зараз, коли Україні потрібні не політики і демагоги, а розумна, ініціативна, активна, сучасна особистість. Вільний філософський дискурс значною мірою перешкоджає відтворенню різних ідеологічних схем, міфологем і стереотипів, завдяки яким легше управляти і маніпулювати людиною в тих чи інших цілях [4, 62].

Науки про культуру і суспільство мають навчити розуміти, чому наше суспільство є саме таким, яким є, чому найбільш популярними тепер є сатирично-маргінальні пісні, а ще – що з цим робити і чи варто робити.

Доведено, що вивчення мистецтв сприяє академічній успішності учнів. Так, у Массачусетському технологічному інституті проводили експеримент з навчання дівчат віком 12-15 років математики за допомогою танців. Адже математика, так само як і танець, є універсальною мовою, що дає змогу за допомогою чітко визначених дій виразити себе. Завдяки цьому дівчата покращили результати з математики на 273%.

Загалом завдяки вивченню гуманітарних наук у людини зміцнюється відчуття стійкого зв'язку зі своєю культурою. Водночас особистістю усвідомлюється належність до світових культур. Це є надзвичайно важливим для українського суспільства, яке хоче зберегти свою ідентичність і не втратити здатність адекватно реагувати на виклики технократичного, глобалізованого світу [4, 63].

Таким чином, на нинішньому переламному етапі розвитку нашої держави лише завдяки розвитку соціально-гуманітарної складової освіти та науки можливий подальший прогрес державотворення в Україні. Без досліджень та досягнення нових обріїв у сфері соціально-гуманітарних наук нас чекає безрадівне майбутнє. Суспільство потребує професіоналів, які мають не тільки спеціальні знання, а й високий рівень відповідальності перед державою і громадянським суспільством, а це неможливо реалізувати без гуманітарної освіти.

На шляху державотворення, який Україна прокладає в сучасному глобалізованому світі, стає очевидно, що важливою передумовою консолідації

українського суспільства навколо одвічних цінностей і становлення в ньому особистості, здатної розкрити власну ідентичність в умовах співіснування різних світоглядів і культур, є формування у нашій державі відповідного ставлення до проблем соціально-гуманітарних дисциплін.

Список використаних джерел

1. Бауман З., & Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / Пер. з англ. О. Буценка. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. 280 с.
2. Гуманітарні науки – не лише про знання. Чому можуть навчити сучасну людину філософія та культура?. URL: <https://ain.ua/ru/2019/12/18/gumanitarni-nauki-ne-lishe-pro-znannya-chomu-mozhut-navchiti-suchasnu-lyudinu-filosofiya-ta-kultura/> (дата звернення: 17.03.2026)
3. Перевалова Л.В. Роль і значення гуманітарної освіти у підготовці фахівців нового покоління. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: збірник наукових праць*. Вип. 27(31). Ч. 2. Харків: НТУ «ХП», 2010. С. 182–188.
4. Петрук Н. Стратегії розвитку гуманітарної освіти в добу технократизму та глобалізації. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2020. № 26(1). С. 54–67.
5. Ципко В. Роль соціально-гуманітарних наук у формуванні особистості студента вищого навчального закладу. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. пр.* Умань: УДПУ ім. Павла Тичини, 2006. Вип. 15. С. 34–42.
6. Чи потрібні суспільству майбутнього мистецтво і гуманітарні науки. URL: <https://osvitoria.media/experience/chy-potribni-suspilstvu-majbutnogo-myste-tstvo-gumanitarni-nauky/> (дата звертання 17.03.2026).
7. Nussbaum M C. Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities. Princeton : Princeton University Press, 2016. 192 p.

З М І С Т

	ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ	4
	Пленарне засідання	20
<i>Borinshtein Y., Schwartz D.</i>	THE IDEA OF LIBERAL ARTS IN THE AMERICAN EDUCATIONAL SPACE	20
<i>Єременко О.М.</i>	ФІЛОСОФСЬКА КОМБІНАТОРИКА ЯК МЕТОД ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ	23
<i>Daniel Hasidim Or Chalon</i>	THE ADVANTAGES OF KEYNESIANISM IN MODERN SOCIETY	27
<i>Іванова Н. В.</i>	ЯК ПОЗБУТИСЯ ІДЕНТИЧНОСТІ: ВІД ДОШКІЛЛЯ ДО ВЛАСНОГО Я (ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ АСПЕКТ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ)	30
<i>Висоцька О. Є.</i>	ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІКИ ЗМІН: МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДРУНТЯ	33
<i>Єршова-Бабенко І.В.</i>	ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ І КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ НЕЛІНІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ – МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ	36
<i>Добролюбська Ю. А.</i>	ФІЛОСОФІЯ АРХІВОЗНАВСТВА ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ПОСТМОДЕРНІЗМУ	39
<i>Стовпець О.В.</i>	КОНЦЕПЦІЯ «НОВЕ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ» ТА СУЧАСНА ГЕОПОЛІТИКА	42
<i>Возний І. П.</i>	СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ	45
<i>Лісеєнко О. В.</i>	МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНОЇ СИСТЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	50

VIII Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців

“МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПІЗНАННЯ”

(Одеса, 21-22 травня 2026 року)

Адреса редакції:

Україна, 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, каб. 73 Тел.: (0482) 732-09-52